

DESPRE SIGILIUL PERSONAL AL DOMNITORULUI ALEXANDRU IOAN CUZA

de ANCA VASILESCU

Încă din primele luni ale domniei lui Alexandru Ioan Cuza s-au ivit greutățile sistemului de administrație impus de Convenția de la Paris, cu două guverne, unul la Iași și celălalt la București, cu două Camere și cu o Comisie Centrală la Focșani. Sistemul era foarte greoi, domnul trebuind să se deplaseze permanent dintr-o capitală în alta, iar colaborarea dintre cele două guverne se desfășura anevoios. De fapt putem spune că, în această situație, unirea era mai mult simbolică, reprezentată dar și condiționată practic de persoana domnitorului; nu dobândise o formă definitivă așa cum se dorise. Era deci firesc în aceste condiții ca lupta pentru înfăptuirea reală a Unirii să continue atît în țară, cît și în străinătate sub diferite forme.

După vizita domnitorului Al.I.Cuza la Constantinopol, acesta îi scrie sultanului Abdul Medgid mulțumindu-i pentru primirea făcută, arătîndu-i totodată necesitatea imperioasă pentru români de a se înfăptui unirea deplină și definitivă.

La sfîrșitul lunii noiembrie și începutul lui decembrie 1861 are loc la Constantinopol o conferință a Puterilor garante și a Porții, prilej cu care se avizează și firmanul emis de Poartă prin care se recunoștea unirea administrativă și legislativă a celor două Principate Unite.

În mesajul adresat celor două Camere la 3/15 decembrie 1861, Cuza anunță că: "Înalta Poartă, precum și Puterile garante au aderat la Unirea Principatelor", care, arăta domnitorul, "va fi așa cum România o va simți și o va dori"¹. Acest fapt confirma încă o dată că manifestările hotărîte ale poporului român au fost acelea care au determinat puterile europene, forurile internaționale să "adere" la unirea de el înfăptuită. Este ceea ce, de altfel, va fi subliniat și în Proclamația dată de Al.I.Cuza la 11/23 decembrie 1861 către românii din ambele principate: "Unirea este îndeplinită, naționalitatea română este întemeiată. Acest fapt măreț, dorit de generațiile trecute, aclamat de corpurile legiuitoare, chemat cu căldură de noi, s-a recunoscut de Înalta Poartă și de Puterile garante și s-a înscris în datinile națiunilor. În zilele de 5 și 24 ianuarie ați depus toată a voastră încredere în alesul națiunii, ați întrunit speranțele voastre într-un singur domn; alesul vostru vă dă astăzi o singură Românie"². Începînd chiar din luna ianuarie a anului următor atît în limbajul curent, cît și în actele

oficiale, interne sau externe, numele de România fiindtează în paralel cu cel de Principatele Unite.

Era normal, în aceste condiții, ca noua situație a țării să fie înregistrată și de însemnele sale heraldice: stema și sigiliile.

În privința sigiliului - de acesta ne ocupăm în materialul de față - știm din documente că, la sfârșitul anului 1858, în Ofisul Căimăcămiei adresat Consiliului Administrativ Extraordinar se precizează că "în partea articolului 1 din Convenție, care constituiază Moldova și Valahia sub denumirea de Principate Unite, Căimăcămia găsește de cuviință a să priface (sic) pecețile diferitelor autorități administrative și judecătorești din Moldova în următorul chip: în mijlocul peceții marca Moldovei, deasupra mărcii inscripția Principatele Unite și sub marcă numirea autorităților Moldovei de unde este pecetea"³. Același lucru este valabil și pentru Țara Românească.

După anul 1862, odată cu noua situație diplomatică a României, atît domnitorul Cuza cît și ceilalți oameni de stat își afirmă intenția de nezdruincinat de a se imprima țării un caracter nou, potrivit cu situația de față și cu rolul ce va trebui să-l joace în viitor. La 17 martie 1862 Consiliul de Miniștri consideră că: "starea de neconformitate în care se găsesc astăzi acele sigilii, fiind necompatibilă cu starea lucrurilor de față în urma realizării Unirii definitive, nu se poate menține în așteptarea fixării armelor Principatelor Unite". În aceste împrejurări se hotărăște ca: "Sigiliurile tuturor autorităților administrative și judecătorești de dincoace și de dincolo de Milcov se vor priface; ele vor purta unite într-un singur scut, sub coroana domnească, acvila română cu crucea în gură și capul de zimbru cu o stea între coarne"⁴. Apare deci oficial pentru prima dată la loc de frunte acvila cruciată a Țării Românești, iar în locul al doilea capul de zimbru al Moldovei.

În tezaurul istoric se află expus un sigiliu personal - vom vedea mai jos de ce îl numim așa - al domnitorului Alexandru Ioan Cuza, confecționat dintr-o piatră de matostat, în incizie, pentru a putea fi aplicat pe ceară. Este fixat într-o frumoasă montură de aur cu briliante. Diametrul său este de 2,65 cm, iar înălțimea de 1,70 cm.

Cîmpul sigiliului poartă un scut despîcat, care are în primul cartier, pe azur, un cap de zimbru cu coarnezle curbate spre interior, avînd între ele o stea (cu cinci raze), iar în al doilea, pe roșu, o acvilă cruciată, cu zborul în jos. Scutul este timbrat de o coroană princiară, purtînd deasupra globul cruciger și fiind susținut de doi delfini așezăți. Totul este adăpostit sub mantou de purpură, căptușit cu hermină și timbrat de o coroană regală, flancată de atributele puterii domnești: la dextra spada și la senestra sceptrul. Mantoul este însoțit de trofee și anume pe flancuri de șase steaguri desfășurate, dispuse cîte trei de fiecare parte, iar la bază de o tobă, cîte trei ghiulele (plăstate 1,2), cîte un băț de tobă așezat în bară și respectiv în bandă, cîte o țevă de tun, dispusă în același mod ca obiectul precedent și,

în sfârșit, cite o trompetă. Pe revers este incizată monograma domnitorului Alexandru I. Cuza, timbrată de o coroană regală.

Sigiliul este prins într-o montură semicirculară de aur cizelat, împodobită cu frunze de acant și avînd montate de o parte și de alta cite opt briliante mari. Cu ajutorul a două sfere de aur, montura este fixată de o panglică realizată în șiruri de anouri circulare țesute pe cuișoare de aur transversale. În partea de sus a panglicii se află un dispozitiv de prindere la verigă cu arc mobil. Pe această baretă de aur sînt fixate trei trese transversale montate pe față cu cîte trei, zece și trei briliante diferite.

Cum realizarea artistică a acestui ansamblu ni se pare de un nivel deosebit, ținem să ațragem atenția și asupra dimensiunilor totale ale obiectului, care nouă ni se par apreciabile. Lungimea totală este de 20,30 cm, lățimea panglicii de 2,10 cm, iar greutatea sa este de 87,318 gr.

Gravura sigiliului este executată de către gravorul Stern din Paris, nume care apare incizat pe suprafața laterală a sigiliului, între brațele monturii de aur. De altfel acest vestit artist se intitula "Gravor imperial și al Alteței Sale Prințului Alexandru Ioan Cuza"⁵. Tot el va fi acela care va executa și medaliile ce-i vor fi conferite domnitorului și altor oameni de stat români, printre care de o mare valoare este aceea de aur și briliante oferită lui Cuza de către notabilitățile Tecuciului în 1863.

Cît privește data de executare a sigiliului, analizînd documentele originale, inedite, găsite în arhiva domnitorului Cuza de la Academia R.S.R., ne fac să credem că aceasta nu poate trece dincolo de finele anului 1862. Ceea ce ne determină la o astfel de datare este în primul rînd faptul că acest sigiliul reprezintă insemnele fixate prin legea din 17 martie 1862, însemne care în anul următor se vor schimba din nou⁶.

Pentru aceleași motive este interesantă scrisoarea lui Iancu Alecsandri, agentul României la Paris, din 29 martie 1864⁷, trimisă lui Baligot de Beyne - secretarul lui Cuza Vodă -, în care își cere scuze din cauza lipsei de neconcordanță a gravurii sigiliului cu noile insemne fixate în 1863. Mai mult, acesta explică neadvertența prin faptul că execuția sigiliului de către gravorul Stern a fost făcută după indicațiile și modelul trimise de doamna Elena Cuza într-o vreme cînd nu erau fixate armele țării; în concluzie, spune I. Alecsandri, "vina nu o port nici eu, nici gravorul Stern"⁸.

Din această scrisoare constatăm mai întîi că sigiliul era deja în posesia domnului la data de 6 aprilie 1864 și lasă să se întrevadă în același timp regretul domnului că nu-l mai poate folosi, deși era un obiect la care ținea foarte mult.

Motivele care ne-au dus la concluzia că acest sigiliu a constituit un insemn personal al domnitorului Alexandru I. Cuza ar fi, în primul rînd, un detaliu de ordin heraldic, și anume faptul că acvila din pri-

mul cartier apare figurată pe roșu⁹ și în al doilea rând că acest obiect este un breloc-bijuterie din aur cu încrustație de briliante și matos-tat, așa încât acest sigiliu prezintă pe lângă valoarea sa documentară și o evidentă valoare artistică.

NOTE

- 1 Protocoalele ședințelor Adunării Legislative 1861-1862, în "Monitorul Țării Românești" din 3 febr. 1862.
- 2 "Monitorul Țării Românești" din 11 dec. 1861 și în "Monitorul Moldovei" din 12 dec. 1862.
- 3 Arh. St. Iași, fond Primăria Municipiului Iași, dos. nr.40.674, f.1, op.2020; cf. GH.BALICA în Îndrumător în Arhivele Statului din Iași, vol. IV, Iași, 1970, Colecția sigilii, p.153.
- 4 Arh.St. Iași, fond Primăria Municipiului Iași, dos.nr.58/1862, f. 17.
- 5 M.A.E., Arhiva istorică, dos.135, f.147-152.
- 6 P.V.NASTUREL, Steagul, stema română, însemnele domnești, trofee, București, 1903, p.73-74, fig.30.
- 7 Biblioteca Academiei R.S.România, Manuscrise, Arhiva Cuza, mapa II, f.391-392.
- 8 Ibidem, f.395, scrisoarea lui Iancu Alecsandri din 6 aprilie 1864, către Baligot de Beyne.
- 9 Vezi în acest sens "Ex librisul" bibliotecii din Ruginoasa a familiei Cuza (P.V.NASTUREL, Stema României, București, 1892, p. 179), precum și afirmațiile cercetătorului D.CERNOVODEANU în Știința și arta heraldică în România, București, 1977, pl. LXVI, fig.6.

LE CACHET DU PRINCE ALEXANDRU IOAN CUZA

Résumé

Dans le Trésor historique du Musée d'Histoire de la République Socialiste de Roumanie est exposé un cachet travaillé en or et jaspe qui a appartenu au prince Alexandru I. Cuza.

En faisant des recherches sur la correspondance du secrétaire du prince Cuza, Baligot de Beyne, adressée à Iancu Alecsandri, l'agent des Principautés Unies à Paris, nous avons constaté que ce cachet a été commandé par Elena Cuza, l'épouse du Prince, au graveur Stern de Paris, qui portait comme titre celui de "Graveur impérial et de Son Altesse le Prince Alexandru I Cuza".

Le cachet a été commandé et travaillé avant la date de 17 mars 1862 quand les armes des Principautés Unies n'étaient pas encore fixées sous l'aspect désiré par le prince Cuza.